

2018 YILI TÜRKÇE DERSİ (1-8. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMI İLE TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA ROMAN TÜRÜNÜN YERİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Adem ORAKÇI¹, Serdar ARHAN²

1 Dr. Öğretim Üyesi, Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, aorakci93@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5702-3532.

2 Şube Müdürü V., MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, serdar.arhan@meb.gov.tr, ORCID ID: 0000-0002-8054-3632.

Geliş Tarihi: 25.09.2019 Kabul Tarihi: 11.12.2019

Öz: İlköğretim kurumlarında Türkçe derslerinin öğretimi çok büyük bir önem arz etmektedir. Konuların öğrencilere daha iyi ve daha kolay öğretilmesinde verilen örnekler de bu denli önemlidir. Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze ilkokul ve ortaokullarda okutulmakta olan Türkçe dersi konularının öğretiminde, ders kitabı yazarlarının Türk ve dünya edebiyatına mal olmuş romanlardan seçmiş oldukları metinler, söz konusu derslerin eğitim ve öğretimine ne ölçüde katkı sağladığı bu araştırma kapsamında çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, 2018 yılında güncellenen Türkçe Dersi Öğretim Programı ve bu Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanarak 2019-2020 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan Türkçe ders kitaplarında Türk ve dünya edebiyatından seçilen romanlardan hangilerine yer verildiği, roman türü metinlerin öğretiminde nasıl bir yol izlendiği, roman türüne ne kadar değinildiğini tespit etmek ve bu doğrultuda değerlendirmelerde bulunmaktır. Araştırmada tarama modeli kullanılmış olup araştırma verileri, doküman inceleme yöntemiyle toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda roman türünün öğretimine önem verildiği, bu Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanan Türkçe ders kitaplarında roman türünden metinlere yer verildiği fakat roman türü konusunda yeterince bilgi verilmediği görülmüştür. Bunun yanı sıra roman türünde metinlerin öğretiminde yazarların esnek hareket ettiği ve roman türünün öğretiminde sistemli bir yol izlenmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim programı, Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018), ders kitabı, Türkçe ders kitapları (2018), roman türü, Türkçe ders kitaplarında roman (2018)

2018 TURKISH COURSE CURRICULUM (1-8TH GRADE) AND THE PLACE OF NOVEL GENRE IN TURKISH COURSE BOOKS RESEARCH ARTICLE

Abstract:

The education of Turkish in primary school institutions carries great importance. The examples that are given to teach the subjects better and easier is as important as education. In this study, on what level the texts that coursebook authors chose from the novels of Turkish and world's literature contribute to the education of Turkish course subjects which are taught in primary and secondary was discussed with various aspects. The aim of this study is to determine which novels that were chosen from the Turkish and world's literature were included how they are taught in the Turkish course books that were put into practice in the academic year of 2019-2020 by being prepared in accordance with the Turkish curricula of primary education (primary and secondary schools) which were updated in 2018 and to make assessments accordingly. Survey model was used in the study and the data of the study was collected with document review method. According to the obtained results, it was observed that the education of novel genre has an importance in Turkish Curriculum and texts from the novels are included in Turkish course books that are prepared in accordance with this Curriculum, however, sufficient knowledge is not given to students about novels. Additionally, it was determined that authors are flexible in terms of including texts from novels and do not follow a systematic path in teaching novel genre.

Keywords: Curriculum, Turkish language curriculum (2018), course book, Turkish language coursebooks (2018), novel genre, novel genre in Turkish language coursebooks (2018)

Giriş

İnsanı anlatan edebî türlerin en önemlilerinden olan roman türünün, dünya edebiyatındaki ilk örneğini, 16'ncı yüzyılda, İspanyol yazar Miguel de Cervantes, "*Don Kişot*" adlı eseriyle vermiştir. 17'inci yüzyılda İngiliz edebiyatında Daniel Defo'nun "*Robinson Crosoe*" adlı romanı, bu türün bir diğer önemli örneğini oluşturur. 19'uncu yüzyılda ise Fransız yazar Victor Hougo'nun Romantizmin etkisinde yazdığı "*Sefiller*" gibi romanlar ile Batı edebiyatında roman, yaygın bir edebî tür olarak gelişmiş ve kabul görmüştür.

Modern anlamda roman, Türk edebiyatına ilk kez Tanzimat Edebiyatı Dönemi'nde, önce Batı'dan yapılan çevirilerle girmiştir. "*Türkiye'de okunan ilk Fransız romanı, Yusuf Kâmil Paşa (1808-1876) tarafından çevrilen "Telemak" tır (1862). Büyük bir rağbet gören yedi yılda dört defa basılan ve tamamıyla pedagojik bir muhtevaya sahip bulunan bu eser*"den (Akyüz, 1979, 46-47) sonra birçok Batılı yazardan çok sayıda tercüme yapıldığı görülür. Tercüme konusunda Akyüz, tespitlerini şu şekilde sürdürür: "*Türk aydınlarının üzerinde geniş etkiler yapan ilk romanlar ise "Sefiller" (1862), Robenson Croscoe" (1864), "Monto Kristo" (1871), "Atala" (1872) ve "Pol ve Virjini" (1873) gibi bütün dünyaca tanınmış romanlardır.*" (Akyüz, 1979, 47).

Türk edebiyatında ilk yerli roman örneği ise Şemsettin Sami'nin "*Taaşuk u Talat ve Fitnat*" adlı romanı (1872) ile başlamıştır. Daha sonra Namık Kemal, "*İntibah*" (1876) adlı romanıyla ilk edebî roman, "*Cezmi*" (1880) romanıyla da ilk tarihî roman örneğini vermiştir. Bunları Hâce-i Evvel Ahmet Mithat Efendi'nin, "*Felâhî Bey ve Rakım Efendi*" (1875), "*Süleyman Musli*" (1877), "*Henüz On Yedi Yaşında*" (1881), "*Dürdane Hanım*" (1882), "*Dünyaya İkinci Geliş*" (1874) gibi romanları takip etmiştir. Recaizade Mahmut Ekrem'in "*Araba Sevdası*" (1895) adlı romanı ve Sami Paşazade Sezai'nin "*Sergüzeşt*" (1889) romanı, Nabizade Nazım'ın yazdığı ilk köy romanı "*Karabibik*" (1890) ve bir diğer romanı "*Zehra*" (1895) da Dönemin önemli örneklerindedir.

Tanzimat Dönemi yazarları, sanat halk içindir anlayışı ile diğer edebî türlerde olduğu gibi roman türüyle de halka okuma alışkanlığı kazandırarak bilinçlendirmek ve eğitmek istemişlerdir. Gerek tercüme gerekse telif romanlarının çok okunması, kısa zamanda birçok yazar tarafından çok sayıda roman yazılarak romanda teknik mükemmeliyete ulaşılması, zaman zaman devlet tarafından bazı romanların sansür edilmesi gibi gelişmeler göstermektedir ki halkı eğitmek ve bilinçlendirmek konusunda Tanzimat yazarları yeterince farkındalık oluşturmayı başarmışlardır.

Servet-i Fünun Dönemi'nin (1896-1901) en önemli nesir yazarlarından olan Halit Ziya Uşaklıgil, "*Sefile*" (1886), "*Nemide*" (1889), "*Bir Ölünün Defteri*" (1890), "*Ferdi ve Şürekâsi*" (1894), "*Mai ve Siyah*" (1895), "*Kırık Hayatlar*" (1924), "*Aşk-ı Memnu*" (1925) gibi sayıları bir hayli kabarık romanlarıyla Dönemin roman tekniği bakımından en başarılı örneklerini vermiştir. Türk edebiyatında ilk psikolojik roman olarak kabul edilen "*Eylül*" (1901) başta olmak üzere diğer romanlarıyla da Mehmet Rauf, Dönem'in önemli roman yazarları arasında yer almaktadır.

Servet-i Fünun'dan bağımsız olarak natüralist bir yaklaşımla çok sayıda roman yazan Hüseyin Rahmi Gürpınar (1864-1944), özellikle "*Mürebbiye*" (1899) romanında Fransız mürebbiyelerin birçoğunun, ülke çocuklarının eğitimi adına Osmanlı aile yapısını ahlaken bozduklarını ve toplumu yozlaştırdıklarını gözler önüne serer.

Millî Edebiyat Dönemi'nden (1911-1923) itibaren Türk romanı, yeni bir millî heyecana kavuşmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde, 1923'ten günümüze kadar birçok roman yazarı, bu alanda Türk edebiyat tarihine mal olmuş özgün ve önemli eserler vermişlerdir.

Eğitimci yazarlarımızdan Reşat Nuri Güntekin; *“Çalılıkusu”* (1922), *“Dudaktan Kalbe”* (1923), *“Damga”* (1924), *“Yeşil Gece”* (1928), *“Acımak”* (1928), *“Yaprak Dökümü”* (1930), *“Kızılçık Dalları”* (1932), *“Kan Davası”* (1960) gibi romanları ile Dönemin en çok okunan yazarlarından olmuştur. Halide Edip Adıvar (1884-1964); *“Ateşten Gömlek”* (1923), *“Vurun Kahpeye”* (1926), *“Kalp Ağrısı”* (1924), *“Zeyno’nun Oğlu”* (1928), *“Sinekli Bakkal”* (1936), *“Tatarcık”* (1939) gibi romanları ile Yakup Kadri Karaosmanoğlu da *“Kiralık Konak”* (1922), *“Nur Baba”* (1922), *“Hüküm Gecesi”* (1927), *“Sodom ve Gomora”* (1928), *“Yaban”* (1932), *“Ankara”* (1934), *“Bir Sürgün”* (1937) gibi eserleri ile Cumhuriyet Dönemi’nin roman türünde önde gelen yazarları arasında yer almışlardır.

Yine bu Dönemde Peyami Safa (1899-1961), Hâlîde Nusret Zorlutuna (1901-1984), Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962), Mahmut Yesari (1885-1945), Aka Gündüz (1886-1958), Ethem İzzet (1903-1967), Sabahattin Ali (1907-1948), Suat Derviş (1905-1972), Mithat Cemal (1885-1956), Tarık Buğra (1918-1994), Kemal Tahir (1910-1973), Orhan Kemal (1914-1970), Yaşar Kemal (1923-2015), Gültен Dayıoğlu (1935-...) gibi birçok yazar, roman türünde kayda değer eser verenler arasındadır.

Diğer taraftan bizde **çocuk edebiyatı**, Tanzimat Dönemi’nde ilk ürünlerini vermeye başlamış, II. Meşrutiyet Dönemi’nden sonra hız kazanmış, Cumhuriyet’in kuruluşundan sonra da 1950’li yıllarda hareketlenme ve canlanma yaşamıştır. 1980’li yıllardan günümüze doğru gelindikçe çocuk edebiyatı ürünlerinde ve bu saha ile uğraşan sanatçı sayısında bir hayli artış görülmüştür (Yılar ve Turan, 2007, 244).

Çocuk edebiyatında birçok türde eser verilmekle birlikte roman türü bu edebiyatta ayrı bir yere ve öneme sahip olmuştur. Çocuk edebiyatı türü olarak roman, çocuğun, somut işlemler dönemini bitirdikten sonra olayları çok boyutlu düşünmeye başladığı on bir yaşından sonra zevkle okuyabileceği sanat ürünleridir. Roman çocuklara, olayların neden ve niçinleri üzerinde geniş düşünme, olaylar arası bağ kurma, olayları bütün içinde ayrıntılara inerek görme fırsatı verir. Çocuk romanla hayal gücünü, düşünce ufkunu ve yaratıcı gücünü geliştirebilir. O nedenle ilköğretim ve lise yıllarında çocuklara klasiklerin okutulması, büyük romancılarla karşı karşıya kalmalarının sağlanması gerekir (Gülyüz, 2006, 279). Ayrıca çocukların zevk alarak okuduğu, onların duygusal, düşünsel ve toplumsal açıdan gelişimlerini tamamlayan nitelikli hikâye ve romanlarda konuların tespiti, bu sahada eser veren sanatçıların eserlerinin çözümlemesiyle daha sağlıklı sonuçlar verecektir (Gürel vd., 2007, 112) şeklinde ifade edilmekte ve romanlarda konu tespitinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Bizde ilk çocuk romanı *“Küçük Paşa”* (1910)’dır. Yazarı, Ebubekir Hazım. Sonra Mahmut Yesari’nin *“Bağrıyanık Ömer”* inden (1930) ve Reşat Nuri Güntekin’in *“Kızılçık Dalları”* (1932)’ından söz edilebilir. Bu arada, iki kitaptan söz etmek gerekir. Huriye Öniz’in *“Köprü Altı Çocukları”* (1936), Andersen ödülünü alan Cahit Uçuk’un *“Türk İkiizleri”* (1937). Doğan Kardeş Yayınları’nın düzenlediği çocuk romanı yarışmasında (1964) Mehmet Seyda’nın *“Bir Gün Büyüyeceksin”*i birinci, Vâlâ Nurettin-Nihal Ka-

ramağralı'nın "*Korkusuz Murat*"'ı ikinci, Talip Apaydın'ın "*Toprağa Basınca*"sı üçüncü olmuştur (Nas, 2004, 268). Bunların yanı sıra çocuk edebiyatında roman türünde birçok eser ortaya çıkmıştır. Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun "*Kızıl Tuğ*" (1923), "*Atlı Han*" (1924), "*Türk Korsanları*" (1926) gibi romanlardaki serüvenlerle çocukların zevkle okudukları kitaplar olmuştur. Uzun yıllar çocuk romanları yazmış olan Kemalettin Tuğcu, "*Saadet Burcu*" (1943), "*Küçük Sevgili*" (1946), "*Küçük Mirasyedi*" (1969), "*Sokak Köpeği*" (1975) vb. romanlarıyla bir dönem çocukları tarafından okunmuştur. Gülten Dayıoğlu uzun zaman çocuk romanı türünde en önemli isimlerden biri olmuş ve "*Fadiş*" birçok çocuk tarafından okunmuştur. "*Yurdumu Özledim*" (1977), "*Ben Büyüyünce*" (1979), "*Diünya Çocukların Olsa*" (1981), "*Akıllı Pireler*" (1982), "*Işın Çağı Çocukları*" (1984), "*Ölümsüz Ece*" (1985), "*Tuna'dan Uçan Kuş*" (1992) adlı romanları da çocuklar tarafından yine ilgiyle okunmuştur. Muzaffer İzgü'de yine eserleriyle çocukların dünyasını aydınlatmıştır (Yılar ve Turan, 2007, 166).

MEB'in 2005 tarihli ve 2005/70 sayılı Genelgesi ile uygulamaya koyduğu "İlköğretim 100 Temel Eser" listesinde yer alan Şükûfe Nihal'in "*Domaniç Dağlarının Yolcusu*", Peyami Safa'nın "*Havaya Uçan At*", İbrahim Örs'ün "*Göl Çocukları*", Kemalettin Tuğcu'nun "*Kuklacı*", Bekir Yıldız'ın "*Arılar Ordusu*", Ahmet Yılmaz Boyuğa'nın "*Yankılı Kayalar*", Hasan Nail Canat'ın "*Bir Küçük Osmancık Vardı*", Rifat Ilgaz'ın "*Halime Kaptan*", Cahit Uçuk'un "*Gümüş Kanat*" adlı romanları da çocuk edebiyatı kapsamında ilgiyle okunan eserler arasındadır. Enver Behnan Şapolyo'nun tarihî çocuk romanı "*Yayla Güllü*" de bu eserler arasında sayılabilir.

Roman türü, birçok araştırmada da (Çetinkaya Edizer ve Çelik, 2012, 820; Gökçe, 2012, 828) olduğu gibi Türk toplumu tarafından çok okunan ve sevilen edebî türler arasında yer almış ve bu türde birçok eser ortaya çıkmıştır. Gerek Türk edebiyatından gerek dünya edebiyatından birçok yazarın roman türünde güçlü eserler vermiş olması, Türk Millî Eğitim sistemi içinde Millî Eğitim Bakanlığının Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze kadar hazırlamış olduğu: 1924, 1926, 1930, 1936, 1948, 1968, 1981, 2005, 2009, 2015, 2017 ve 2018 yılları ilköğretim Türkçe programlarında; 1924, 1929, 1931-1932, 1938, 1949, 1962, 1981, 2006, 2015, 2017 ve 2018 yılları Ortaokul Türkçe programlarında roman türünün yer almasını sağlamıştır.

Öğretim programları eğitimin önemli ayaklarından birisidir. Öğretim programlarının içerisinde de kültürün aktarıcısı olan "dil" in öğretimine yönelik öğretim programlarından Türkçe dersi öğretim programları ayrı bir önem arz etmektedir. Türkçe dersi öğretim programlarında edebî türlerin öğretimi, üzerinde çok durulan konulardan biri olmuştur. Bu türlerin başında gelenlerden biri de roman türüdür.

Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze değin hazırlanan bütün Türkçe dersi öğretim programlarında Türk edebiyatında ve dünya edebiyatında önemli bir yeri olan roman türünün tespiti çok geniş bir çalışma alanını kapsadığı için örneklem alma yoluna gidilmiş ve çalışmaya MEB'in 2018 yılında güncellenmiş olduğu Türkçe Dersi (1-8.

Sınıflar) Öğretim Programı ve bu Öğretim Programı kapsamında hazırlanan ve 2019-2020 eğitim öğretim yılında okutulan Türkçe ders kitapları dâhil edilmiştir.

MEB'in güncellemiş olduğu Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretim programlarının; millî ve manevi değerleri içermesi, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'ne göre hazırlanması gibi yönleri göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe ders kitaplarına alınan Türk ve dünya edebiyatından seçilen roman türü metinler, bu kapsamda da incelenmiş ve roman türüyle ilgili önemli bulgular elde edilmiştir. Çalışma kapsamındaki Türkçe ders kitapları tek başına ele alınmamış, ilgili olduğu öğretim programıyla bağlantı kurularak değerlendirilmiştir. Çünkü ders kitaplarını oluşturan asıl kaynağın öğretim programları olmasından dolayı öncelikle öğretim programı irdelenmiştir. Oysaki eğitim sisteminde bilinen bir gerçek vardır ki o da öğretmenler tarafından en yaygın kullanılan eğitim aracının ders kitapları olmasıdır. Ders kitapları bir nevi öğretim programlarının bilinen, tanınan yüzü gibidir. Ders kitapları hazırlanırken onun sınırlarını, içeriğini, şeklini, ebatlarını hatta sayfa sayısını dahi öğretim programları belirlemektedir.

Diğer taraftan, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarında yer alan metinler, örtük değerler içermektedir. Metinler birer değer hazinesidir. Bu sebeple her bir metin birçok değer aktarmaktadır. Değerleri kazandırmanın en etkili yollarından biri de metinlerdir, özellikle de ders kitaplarına alınan ve geniş bir öğrenci kitlesine ulaşan metinlerdir. Bu yönüyle düşünüldüğünde Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı dersleri, diğer derslerden daha avantajlı konumdadır. Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze geliştirilen bütün Türkçe dersi öğretim programları doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarında; Türk ve dünya edebiyatı yazarlarına ait birçok romandan seçilmiş metinler her zaman yer almıştır. Bundan sonra geliştirilecek öğretim programlarında ve hazırlanacak ders kitaplarında da yer alacaktır. Millî Eğitimin özellikle ortaokul ve ortaöğretim (lise) kademelerinde öğrenim görmüş herkesin hafızasında Türk ve dünya edebiyatının bazı romanlarından izler vardır. Bu eğitim kademelerinden geçmiş her birey, bütün romanlar olmasa da Reşat Nuri Güntekin'in "*Çalıkuşu*", Kemal Tahir'in "*Devlet Ana*", Yakup Kadri Osmanoğlu'nun "*Yaban*", Peyami Safa'nın "*Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*", Yaşar Kemal'in "*İnce Memed*", Halide Edip Adıvar'ın "*Sinekli Bakkal*", Halit Ziya Uşaklıgil'in "*Aşk-ı Memnu*", Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "*Saatleri Ayarlama Enstitüsü*"; Dünya edebiyatından ise Dostoyevski'nin "*Suç ve Ceza*", Tolstoy'un "*Savaş ve Barış*", Victor Hugo'nun "*Sefiller*", Honore de Balzac'ın "*Vadideki Zambak*", Emile Zola'nın "*Nana*", Daniel Defoe'nun "*Robinson Crusoe*", Miguel de Cervantes Saavedra'nın "*Don Kişot*", Ernest Hemingway'in "*Çanlar Kimin İçin Çalıyor*", John Steinbeck'in "*Fareler ve İnsanlar*" gibi eserlerinden en az birini mutlaka hatırlayacak, bu eserlere ilişkin birkaç söz söyleyecektir.

Buradan hareketle MEB'in 2018 yılında güncellemiş olduğu Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ve bu Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanarak 2019-2020 eğitim öğretim yılında uygulamaya koyduğu 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında

roman türünün yer alma durumu incelenmiş ve elde edilen tespitler doğrultusunda değerlendirmeler yapılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi'nin zorunlu dersler bölümünde yer alan Türkçe dersinin Öğretim Programı (2018 yılında güncellenen) ve ders kitaplarında (2019-2020 eğitim öğretim yılında okutulan ilkokul ve ortaokul ders kitapları) roman türüne yönelik eserlerden hangilerinin, nasıl yer aldığını tespit etmek, bu tespitler doğrultusunda genel değerlendirmeler yapmak ve öneriler sunmaktır.

Araştırmanın Modeli

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi'nin zorunlu dersler bölümünde yer alan Türkçe dersinin Öğretim Programı (2018 yılında güncellenen) ve ders kitaplarında (2019-2020 eğitim öğretim yılında okutulan ilkokul ve ortaokul ders kitapları) roman türüne yönelik eserlerden hangilerinin, nasıl yer aldığını tespit etmeye, genel bir değerlendirmenin yapılmasına ve önerilerin sunulmasına yönelik gerçekleştirilen bu çalışmada kullanılacak olan model, var olan bir durumu var olduğu şekliyle ortaya koymayı amaçlayan tarama modelidir. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2014, 77).

Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi'nin zorunlu dersler bölümünde yer alan Türkçe dersinin Öğretim Programı (2018 yılında güncellenen) ve 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf ders kitapları (2019-2020 eğitim öğretim yılında okutulan ilkokul ve ortaokul ders kitapları) oluşturmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri

Bu çalışmada, araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 140-143).

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde; Türkçe (1-8.sınıflar) dersine yönelik güncellenen Öğretim Programı'nda ve bu Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanan 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında (2019-2020 eğitim öğretim yılında okutulan ilkokul ve ortaokul ders kitapları) roman türüne yönelik eserlerin nasıl yer aldığı tespit edilmiş ve ders kitaplarına alınan bu eserlerden ana işleniş metni (dinleme/izleme veya okuma) ve serbest okuma metni olarak kullanılanlara yönelik hazırlanan çalışmalar, etkinlikler, roman

türünün bahsedildiği ve eserlerin yer aldığı yazar biyografileri ile ders kitaplarının diğer bölümlerinde roman türünü içeren çalışmalar da araştırmada belirtilmiştir.

Aşağıda, çalışmada yararlanılan Türkçe derslerine ait Öğretim Programı ve bu Öğretim Programı kapsamında hazırlanan 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tamamı tablolar hâlinde verilmiş; tabloların altına roman türüne yönelik eserlerin hangi amaçla, nasıl yer aldığı, ders kitapları da belirtilerek yorumlar yapılmıştır.

A. İlköğretim (İlkokul ve Ortaokul) Düzeyindeki Öğretim Programı'nda Roman Türü

Tablo 1: Çalışmada Yararlanılan Öğretim Programı

Sorumlu MEB Birimi	Öğretim Programın Adı	Yayın Yılı *
Temel Eğitim	Türkçe Dersi Öğretim Programı	2018
Genel Müdürlüğü	(İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)	

* MEB öğretim programları güncellenerek Temmuz 2017 tarihinde onaylanmış ve Bakanlığın <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinde duyurulmuştur. Ancak öğretim programlarında kısa bir süre zarfında bazı değişiklikler yapılarak öğretim programları tekrar onaylanmış ve Ocak 2018 tarihinde aynı web adresinde yayınlanmıştır. Ayrıca 2726 sayılı ve Mart 2018 tarihli Tebliğler Dergisi'nde de resmî olarak kamuoyuna duyurmuştur.

Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar): Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanması bölümünün Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları başlığında yer alan amaçlar arasında yer alan 9 ve 10. maddelerdeki amaçlar ile Öğretim Programı'nın Temalara İlişkin Açıklamalar bölümündeki 16 tema arasında yer alan ve Türkçe ders kitaplarına zorunlu olarak alınan "*Erdemler*" ve "*Millî Kültürümüz*" adlı temalara ve bunlara ait konu önerilerine bakıldığında, bu temaların Türkçe ders kitaplarına roman türüne yönelik eserlerin alınmasında uygun temalar olduğu görülmektedir. Bu temaların dışında kalan ve seçmeli olarak Türkçe ders kitaplarına alınan "*Birey ve Toplum*", "*İletişim*", "*Kişisel Gelişim*", "*Duygular*", "*Doğa ve Evren*", "*Vatandaşlık*", "*Çocuk Dünyası*" gibi temalara ve bunlara ait konu önerilerine bakıldığında ise bu temaların da Türkçe ders kitaplarına roman türüne yönelik eserlerin alınmasında uygun temalar olduğu görülmektedir.

Öğretim Programı'nın Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar başlığında yer alan açıklamalara bakıldığında, 4. sınıftan 8. sınıfa kadar bütün sınıf düzeyleri için hazırlanan Türkçe ders kitaplarına alınan metinlerden Öğretim Programı'ndaki temalar ve metin türlerine ilişkin açıklamalar doğrultusunda ders kitaplarına roman türüne yönelik eserlerden örneklere yer verilmelidir.

Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımına bakıldığında “*hikâye edici*” metinlerden “*roman*” türünün 4-8. sınıflarda yer alması roman türüne yönelik eserlerin Türkçe ders kitaplarına alınmasını sağlayan zorunlu bir tür olarak görülebilir. Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan 14 nitelikten özellikle 1, 2, 6, 7, 8, 12 ve 14. niteliklerin, roman türüne yönelik eserlerin Türkçe ders kitaplarında yer verilmesi adına önemli nitelikler olduğu görülmektedir. Bu niteliklerden özellikle “*1.Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.*”, “*6.Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.*” ve “*8.Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır (MEB, 2018,18).*” nitelikleri, doğrudan Türk ve dünya edebiyatına mal olmuş roman türüne yönelik eserlerin 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitaplarına alınmasını sağlamaktadır.

Öğretim Programı’nın dil beceri alanları altında yer alan “*Okuma*” ve “*Dinleme/İzleme*” becerilerinde “*roman*” türünü içeren kazanımlar ve açıklamalarına bakıldığında Türkçe ders kitaplarına metin seçiminde roman türüne yönelik eserlerin alınması için sınırlayıcı olmayan kazanımlar ve açıklamalar olduğu görülmektedir.

B. İlköğretim (İlkokul ve Ortaokul) Düzeyindeki Türkçe Ders Kitaplarında Roman Türü

İlköğretim Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı kapsamında hazırlanan 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitaplarında roman türüne yönelik eserlerin yer alma durumu, nasıl yer aldığı ve hangi amaçla yer verildiğine ilişkin tespitler tabloların altında değerlendirilmiştir. Ayrıca bu konuda göz ardı edilmemesi gereken önemli bir husus da ders kitaplarında roman türüne yönelik eserlerin yer alıp alması sadece ders kitabı yazarlarının inisiyatifinde olmayıp öğretim programlarında yer alan tema, ünite, konu, kazanımlar gibi unsurlar da belirleyici ve sınırlayıcı olmaktadır.

Tablo 2: Çalışmada Yararlanılan İlkokul Türkçe Ders Kitabı Listesi

Yazar Adı	Kitap Adı	Yayın Yılı
Ataşçi, Abdullah	İlkokul Türkçe 4 Ders Kitabı (Koza Yay.)	2019
Kaftan Ayan, Hayriye, vd.	İlkokul Türkçe 4 Ders Kitabı (MEB Yay.)	2019

(2736 sayılı ve Ocak 2019 ile 2740 sayılı ve Mayıs-Ek 2019 tarihli Tebliğler Dergisi)

İlkokul Türkçe 4. Sınıf Ders Kitabı (Koza Yayınları): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına seçmeli olarak alınan "*Bilim ve Teknoloji*" adlı temada, Öğretim Programı'nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8.nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında "*hikâye edici*" metinlerden "roman" türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarı tarafından Özge Selçuk-Reyhan Bask'ın "*Öğrenme ve Maria Curie (Meri Küri)*" adlı romanından alınan bir bölüm okuma metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışması, sessiz okuma yöntemi ile okuma çalışması, dinleme/izleme becerisi öncelikli olmak üzere ve bu kelimeleri cümle içinde kullanma çalışması, metni anlama, kavrama ve çözümleme çalışması, metnin konusunu ve ana fikrini bulma çalışması, görsel okuma ve metin görsel ilişkisi sorgulama çalışması, metinler arası karşılaştırma yapma çalışması, görsellerden hareketle metin yazma çalışması, konuşma ve dinleme kurallarının hatırlatıldığı konuşma çalışması, öz geçmiş yazma çalışması, bir sonraki derse hazırlık çalışması kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Ancak bu metin öğrencilerin roman türüyle ilk kez karşılaştıkları sınıf düzeyi olmasına rağmen roman türüyle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Yazar hakkında da bilgi verilmediği için roman türüne değinilmemiştir. Dolayısıyla bu durum, ders kitabı yazarınca ve ders kitabı incelemecileri tarafından gözden kaçmış olmakla birlikte kitap açısından da bir eksiklik olarak görülmektedir.

Kitaba seçmeli bir tema olarak alınan "*Birey ve Toplum*" temasına Dursun Ege Göçmen'in "*Ah Heidi Neredesin*" adlı bir metni okuma metni olarak alınmıştır. Bu metnin dünyaca ünlü çocuk edebiyatı klasiklerinden Johanna Spyri tarafından yazılan "*Heidi*" adlı çocuk romanından esinlenerek oluşturulmuş olması, öğrencileri "*Heidi*" romanını okumaya yönlendirmesi adına önemli görülmektedir. Ayrıca metnin sonunda Dursun Ege Göçmen'in kısa bir biyografisinin verilmesi ve biyografide "*Çocuk ve gençlik edebiyatı alanında yayımlanmış 6 kitabı bulunan Göçmen, 2007'de Gülten Dayıoğlu Roman Ödülü'nü, 2008'de Rifat Ilgaz Öykü Ödülü'nü kazandı. Eserlerinden bazıları şunlardır: Canı Sıkılan Çocuk, Münakaşa Değil Münazara, Leoparın Kuyruğu, Alacağımız Olsun... (Ataşçi, 2019, 211).*" ifadelerinin geçmesi, öğrencileri yazarın eserlerini okumaya yönlendirecektir.

Kitaba farklı yazarlardan alınan diğer okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda verilen yazar biyografilerinde de roman türüne değinilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden eserlerin sıralanması, öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemlidir. Bunlardan İsmail Bilgin'in biyografisinde geçen "*Daha çok yakın tarih konularını, özellikle de 1. Dünya Savaşı dönemini ele alan eserlerle çocuklarda tarih bilincinin oluşmasına katkıda bulunmak için tarihî hikâyeler ve gençlik romanları yazdı ve yazmaya devam ediyor. Eserlerinden bazıları şunlardır: Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri,*

Kuşçubaşı Eşref, İlk Diriliş, Ankara'nın Ateştir Yolu... (s.48).", Mehmet Atilla'nın biyografisinde geçen "Eserlerinden bazıları şunlardır: İngiltere'den Gelen Konuk (roman), Benim Adım Zeybek (roman), Defterim Işık Saçıyor (şiir), Bir Bayram Günü (öykü)... (Ataşçi, 2019, 73).", Adnan Özyalçiner'in "1960 yılından başlayarak pek çok türde ürün verdi. Eserlerinden bazıları şunlardır: Panayır (öykü), Gözleri Bağlı Adam (öykü), IV. Murat (roman), Tarihin Işıldağı (edebiyat – inceleme) ... (Ataşçi, 2019, 132).", M. Güner Demiray'ın biyografisinde geçen "1984 yılında emekli olduktan sonra edebiyat çalışmalarına yoğunlaştı. Eserlerinden bazıları şunlardır: Günaydın Anadolu (gezi), Yaşamak İçin (roman), Kuşları Düşünmek (şiir), Dallar ve Gökler (şiir), Tilkinin Kuyruğu (masal)... (Ataşçi, 2019, 167).", Tahsin Yücel'in biyografisinde geçen "Öykü, roman ve deneme alanında eserler yazdı. Eserlerinden bazıları şunlardır: Uçan Daireler (öykü), Yaşaduktan Sonra (öykü), Komşular (öykü), Mutfak Çıkmazı (roman), Vatandaş (roman), Kumru ile Kumru (roman), Yazın ve Yaşam (deneme), Tartışmalar (deneme), Göstergeler (deneme)... (Ataşçi, 2019, 205)." ifadelerde roman türüne değinilmiş olması öğrencilerde bu türe karşı bir merak uyandıracaktır.

Kitaba alınan yazar biyografilerinin yanı sıra zorunlu bir tema olarak alınan "Millî Mücadele ve Atatürk" temasında A. Ferhan Oğuzkan'ın "Beni de Tanık Olarak Göster" adlı metin, kitaba roman türünde alınan bir metin olmasa da metnin noktalama işaretleri ile ilgili etkinliğinde yer alan "Cümle içerisinde eserlerin ve yazarların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır: Sınıfta "Çalikuşu" romanı üzerine iyi bir konuşma yaptım (Ataşçi, 2019, 65)." ifadesinde Reşat Nuri Güntekin'in en ünlü eserlerinden olan "Çalikuşu" romanının örtük olarak kullanılmış olması da roman türüne farkındalık kazandırmak adına önemli bir vurgudur.

İlkokul Türkçe 4. Sınıf Ders Kitabı (MEB Yayınları): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına seçmeli olarak alınan "Doğa ve Evren" adlı temada, Öğretim Programı'nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8.nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında "hikâye edici" metinlerden "roman" türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarlarınca Talip Apaydın'ın "Dağdaki Kaynak" adlı romanından alınan bir bölüm okuma metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışmaları, kelime çalışmaları, metni anlama, kavrama ve çözümleme çalışmaları, noktalama işareti çalışmaları, metin bağlantılı dil bilgisi çalışmaları, hazırlıksız konuşma, görsel okuma ve tablo yorumlama çalışmaları, hikâye yazma ve hikâye unsurları belirleme çalışmaları ve güzel yazı çalışmaları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Ancak bu metin öğrencilerin roman türüyle ilk kez karşılaştıkları sınıf düzeyi olmasına rağmen roman türüyle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Yazar hakkında da bilgi verilmediği için roman türüne değinilmemiştir. Dolayısıyla bu durum, ders kitabı yazarlarınca ve ders kitabı incelemecileri tarafından gözden kaçmış olmakla birlikte kitap açısından da bir eksiklik olarak görülmektedir.

Kitaba seçmeli bir tema olarak alınan “Okuma Kültürü” temasında ders kitabına alınması zorunlu olan serbest okuma metni kapsamında Edmondo De Amicis’in (Edmondo de Amicis) “Çocuk Kalbi” adlı romanından bir bölüm ders kitabına “Stardi’nin Kitapları” adlı serbest okuma metni olarak alınmıştır. Bu metnin yazarı hakkında bilgi verilmemesinin yanı sıra metnin serbest okuma metni olması da roman türünün kavratılması açısından büyük bir eksiklidir.

Kitabın okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda yazarların biyografilerinin verilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden eslere de değinilmesi öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemli olmasına rağmen kitap genelinde böyle bir yol izlenmemiştir.

Tablo 3: Çalışmada Yararlanılan Ortaokul Türkçe Ders Kitabı Listesi

Yazar Adı	Kitap Adı	Yayın Yılı
Çapraz Baran, Şule, vd.	Ortaokul Türkçe 5.Sınıf Ders Kitabı (Anıttepe)	2019
Ceylan, Sabri, vd.	Ortaokul Türkçe 6.Sınıf Ders Kitabı (MEB Yay.)	2019
Demirel, Tuncay	Ortaokul Türkçe 6.Sınıf Ders Kitabı (Ekoyay Yay.)	2019
Akgül, Ahmet, vd.	Ortaokul Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı (MEB Yay.)	2019
Kır, Tolga, vd.	Ortaokul Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı (MEB Yay.)	2019
Erkal, Hilal, vd.	Ortaokul Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı (ÖzgünYay.)	2019
Eselioğlu, Hilal, vd.	Ortaokul Türkçe 8.Sınıf Ders Kitabı (MEB Yay.)	2019

(2736 sayılı ve Ocak 2019 ile 2740 sayılı ve Mayıs-Ek 2019 tarihli Tebliğler Dergisi)

Ortaokul Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı (Anıttepe Yayınları): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına seçmeli olarak alınan “Birey ve Toplum” adlı temada, Öğretim Programı’nun Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8. nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında “hikâye edici” metinlerden “roman” türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarları tarafından Reşat Nuri Güntekin’in “Çalikuşu” adlı romanından alınan bir bölüm ders kitabına “İlk Ders” adlı dinleme/izleme metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dinleme/izleme becerisi öncelikli olmak üzere dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışması, not alarak okuma yöntemi çalışması, metni anlama, kavrama ve çözümleme çalışması, metinde geçen kelimelerin anlamlarını tahmin etme, anlamlarını sözlükten bulma ve bu kelimeleri cümle içinde kullanma çalışması, metinden hareketle yapılan doğru-yanlış çalışması, yazım ve kelime etimolojisi çalışması, metne yönelik başlık bulma çalışması, metni özetleme çalışması, metinde

geçen karşılıklı konuşmaları sınıfta canlandırma çalışması, metindeki duygu belirten ifadeleri bulma etkinliği, bir anıdan hareketle beden dilini etkili kullanma çalışması, metinden hareketle çizgi filim izleme ve filmin ana fikrini bulma çalışmaları, metinden hareketle noktalama işaretleri çalışması, görsellerden hareketle yazma çalışması, bilgilendirici metin yazma basamaklarından yararlanarak metin yazma çalışması, bir sonraki derse hazırlık yapma çalışması kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Ancak bu metin roman türünden alınan bir metin olması adına tür bilgisi hiç verilmemiştir. Ayrıca Öğretim Programı'nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan "8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır (MEB, 2018, 18)." dikkate alındığında ve öğrencilerin ortaokul kademesine de geçtikleri düşünüldüğünde roman türünden bir metnin ana işleniş metni olarak dinleme/izleme metni değil, okuma metni olarak kitapta görmeleri daha işlevsel olacaktır. Yazar hakkında da bilgi verilmediği için roman türüne değinilmemiştir. Dolayısıyla bu durum, ders kitabı yazarınca ve ders kitabı incelemecileri tarafından gözden kaçmış olmakla birlikte kitap açısından da bir eksiklik olarak görülmektedir.

Kitaba zorunlu bir tema olarak alınan ve ders kitabına alınması zorunlu olan serbest okuma metni kapsamında "Millî Kültürümüz" temasına Cengiz Aytmatov'un "Geyik Ana" adlı bir metni okuma metni olarak alınmıştır. Bu metnin yazarı hakkında bilgi verilmemesinin yanı sıra metnin serbest okuma metni olması da roman türü açısından büyük bir eksikliklerdir.

Kitaba farklı yazarlardan alınan diğer okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda verilen yazar biyografilerinde de roman türüne değinilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden eserlerin sıralanması, öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemlidir. Bunlardan Gülten Dayıoğlu'nun biyografisinde geçen "Roman, öykü, gezi yazısı türünde eserler kaleme almıştır. Hâlen çeşitli dergilerde söyleşileri yayımlanmaktadır. Yetmiş dokuz kitap yazmıştır(s.79).", Namık Kemal'in biyografisinde yer alan "Şiirleri ve tiyatrolarının yanında romanları da vardır. 'İntibah' adlı romanı Türk edebiyatının ilk edebî romanıdır (Baran vd., 2019, 110).", Üzeyir Gündüz'ün biyografisinde geçen "Öykü ve roman yazarıdır. Eserlerinden bazıları: Değirmenden Gelen Haber, Anneler ve Kuzuları, Gül Ahmet, Bayram Şenliği, Üç Kişilik Mutluluk, Tek Kanatlı Güvercin, Tonton Dedemin Yaşlı Saati (Baran vd., 2019, 136)." ifadelerinde roman türüne değinilmiş olması öğrencilerde bu türe karşı bir merak uyandıracaktır.

Kitaba alınan yazar biyografilerinin yanı sıra seçmeli bir tema olarak alınan "Birey ve Toplum" temasının sonunda yer alan Tema Değerlendirme Soruları bölümünde "Roman, öykü, şiir okumak insanın ruhunu da güzelleştirir (Baran, 2019, 38)." ve kitaba seçmeli bir tema olarak alınan "Sağlık ve Spor" temasının sonunda yer alan Tema Değerlendir-

me Soruları bölümünde *“Son dönemin en güzel romanlarından birini yazmış (Baran vd., 2019, 190).”* ile kitaba zorunlu bir tema olarak alınan *“Erdemler”* temasında Sennur Sezer-Adnan Özyalçın’ın *“İyiliğin Değerini Bilen Kim?”* adlı metin, kitaba roman türünde alınan bir metin olmasa da metnin paragraf yazma ile ilgili etkinliğinde yer alan *“Romanın konusu insandır (Baran vd., 2019, 198).”* ifadelerinin örtük olarak kullanılmış olması da roman türüne farkındalık kazandırmak adına önemli görülmektedir.

Ortaokul Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (MEB Yayınları): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına zorunlu olarak alınan *“Erdemler”* adlı temada, Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8.nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında *“hikâye edici”* metinlerden *“roman”* türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarları tarafından Cahit Uçuk’un *“Gülmüş Kanat”* adlı romanından alınan bir bölüm okuma metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışması, sesli olarak okuma yöntemi çalışması, kelime ve kelime gruplarını anlamlarıyla eşleştirme çalışması, metinden hareketle soru oluşturma çalışması, metnin ana fikrini bulma çalışması, noktalama işaretlerine dikkat ederek bir metni okuma çalışması, hikâye tamamlama ve başlık bulma çalışması, dil bilgisi (zamir) çalışması, planlama yapma ve tablo oluşturma çalışması, oluşturulan bir plandan hareketle yazı yazma çalışması, belirli bir konu hakkında konuşma yapma ve konuşurken beden dilini etkili kullanma çalışması, gelecek derse hazırlık yapma çalışması kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Ayrıca Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan *“8.Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır (MEB, 2018, 18).”* dikkate alındığında, öğrencilerin roman türünden bir metnin ana işleniş metni olarak dinleme/izleme metni değil, okuma metni olarak kitapta görmeleri daha işlevsel olmuştur. Ancak bu metin roman türünden alınan bir metin olmasına rağmen tür bilgisi hiç verilmemiştir. Yazar hakkında da kısa bir bilgi verilmesi yazarı tanımak adına olumlu görülmele birlikte yazarın biyografisinde de roman türüne değinilmemesi bir eksikliklerdir. Dolayısıyla bu durum, ders kitabı yazarlarınca ve ders kitabı incelemecileri tarafından gözden kaçmış olmakla birlikte kitap açısından da bir eksiklik olarak görülmektedir.

Kitaba farklı yazarlardan alınan diğer okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda verilen yazar biyografilerinde de roman türüne değinilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden eserlerin sıralanması, öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemlidir. Bunlardan İsmail Bilgin’in biyografisinde geçen *“Yakın*

tarih konularını ele alan eserleri ile tanınan yazar, tarihî hikâyeler ve gençlik romanları yazdı. Bazı eserleri: Çanakkale İçinde Vurdular Beni, Evliya Çelebi Ferman Peşinde, Kut'ül Amare... (Ceylan vd., 2019, 44).”, La Fontaine’in (La Fonten) biyografisinde yer alan “Özellikle fabl türünde verdiği eserlerle bilinen La Fontaine, ismini de bu tarzda yazdığı özgün eserlerle duyurmuştur. Şiir, piyes ve roman türünde de eserler vermiştir (Ceylan vd., 2019, 124).” ifadelerde roman türüne değinilmiş olması öğrencilerde bu türe karşı bir merak uyandıracaktır.

Kitaba alınan yazar biyografilerinin yanı sıra seçmeli bir tema olarak alınan “Okuma Kültürü” temasında Celal Özcan’ın “Canım Kitaplığım” adlı metin, kitaba roman türünde alınan bir metin olmasa da metnin grafik okuma ile ilgili etkinliğinde yer alan kitap türleri arasında roman türünün de verilmesi, örtük olarak bu türe farkındalık kazandırması adına önemli görülmektedir.

Ortaokul Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (Ekoyay Yayınları): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına seçmeli olarak alınan “Bilim ve Teknoloji” adlı temada, Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8.nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında “hikâye edici” metinlerden “roman” türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarı tarafından Sharon M. Draper’in “İçimdeki Müzik” adlı romanından alınan bir bölüm kitaba dinleme/izleme metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dinleme/izleme becerisi öncelikli olmak üzere dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışması, 5N 1K çalışması, anlamı bilinmeyen kelimeleri bulma, tahmin etme, tahminleri sözlükten karşılaştırma ve sözlük oluşturma çalışması, metni özetleme çalışması, metnin konusunu bulma çalışması, metnin devamını tahmin etme çalışması, metne yönelik başlık bulma, metni gruplara ayrılarak canlandırma yapma çalışması, metni anlama, kavrama ve çözümleme çalışması, metni eleştirme ve sorgulama çalışması, hazırlıklı konuşma yapma ve konuşurken beden dilini etkili kullanma çalışması, konuşurken yabancı dillerden alınmış kelimeler yerine Türkçe karşılıklarını kullanma çalışması, bilgilendirici bir metin yazma çalışması, metnin planını ve taslağını oluşturma çalışması, yazılanları sosyal medyada veya sınıf panosunda paylaşma çalışması, kullanım kılavuzunu anlama ve kullanım kılavuzu oluşturma çalışması, gelecek derse hazırlık yapma çalışması kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Ayrıca Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan “8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır (MEB, 2018, 18).” dikkate alındığında, öğrencilerin roman türünden bir metnin ana işleniş metni olarak dinleme/izleme metni değil, okuma metni olarak kitapta görmeleri daha işlevsel olacaktır. Ancak bu

metin roman türünden alınan bir metin olmasına rağmen tür bilgisi hiç verilmemiştir. Yazar hakkında da bilgi verilmediği için roman türüne değinilmemiştir. Dolayısıyla bu durum, ders kitabı yazarınca ve ders kitabı incelemecileri tarafından gözden kaçmış olmakla birlikte kitap açısından da bir eksiklik olarak görülmektedir.

Kitabın okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda yazarların biyografilerinin verilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden esere de değinilmesi öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemli olmasına rağmen kitap genelinde böyle bir yol izlenmemiştir.

Kitaba alınan yazar biyografilerinin yanı sıra zorunlu bir tema olarak alınan “Erdemler” temasında Doğan Aksan’ın “İyilik Üzerine” adlı metin, kitaba roman türünde alınan bir metin olmasa da metnin içinde geçen “Dünyanın ünlü yazın yapıtlarında, iyilik etmenin birçok örneği vardır ki bunlardan biri Victor Hugo’nun (Viktor Hügo) Sefiller romanında geçer: Cezaevinden çıkan sabıkalı Jean Valjean (Jan Valjan), kimsenin kendisine yatacak yer ve yiyecek vermediği bir yolculukta, ona çok iyi davranan Piskopos Digne’in (Dinye) evine sığınır. Orada kaldığı gece, piskoposun eşyasını ve gümüşlerini çalarak kaçar. Yakalanarak geri getirildiğinde piskopos onu affettiği gibi, eşyalarla birlikte gümüş şamdanları da ona vererek bunları satıp kendisine onurlu bir yaşam kurmasını söyler (Demirel, 2019, 123-124).” kısımda Sefiller romanından bahsedilmesi ve romanın kısaca konusuna değinilmesi ayrıca bu metni anlama, kavrama ve çözümleme ve dil bilgisi ile ilgili etkinliklerinde “Yazar iyilik etmeyle ilgili hangi romandan örnek vermiştir? (Demirel, 2019, 126)” ve “Siz de aşağıdaki isim tamlamalarının tamlayan ve tamlananlarının altını çiziniz. Victor Hugo’nun Sefiller romanı” ifadelerinde aynı romana vurgu yapılması öğrencileri örtük olarak bu tür farkındalık kazandırması adına önemli görülmektedir. Bunun yanı sıra kitaba zorunlu bir tema olarak alınan “Erdemler” temasında Mustafa Ruhi Şirin’in “Öğretmenimin Mektubu” adlı metnin mektup yazmayla ilgili etkinliğinin “Aşağıdaki metni dikkatle okuyunuz. Metin, İtalyan yazar Edmondo de Amicis’in (Edmondo de Amicis) Çocuk Kalbi romanından alınmıştır. Bu metin, romanın kahramanı Enrico’ya (Enriko) babasının yazdığı bir mektuptur. Mektubu kendi cümlelerinizle Türkiye’imize uyarlayarak yeniden yazınız (Demirel, 2019, 173).” yönergesi doğrultusunda “Çocuk Kalbi” romanından bir bölümün kitaba alınması öğrencileri bu romanı okumaya yönlendirmesi adına önemli görülmektedir.

Ortaokul Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı (MEB Yayınları-1.Kitap): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına seçmeli olarak alınan “Duygular” adlı temada, Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8.nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında “hikâye edici” metinlerden “roman” türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarları tarafından Gülten Danyoğlu’un “Yurdumu Özledim” adlı romanından alınan bir bölüm ders kitabına “Ana İşsiz Kalınca” adlı okuma metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alın-

duğundan metin bağlamında dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışması, metni noktalama işaretlerine dikkat ederek okuma çalışması, anlamlarından hareketle kelime bulma ve kelimeleri cümle içinde kullanma çalışması, metni anlama, kavrama ve çözümleme çalışması, metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini bulma çalışması, deyimlerin anlamlarını bulma ve deyimleri cümle içinde kullanma çalışması, belirli bir konuda konuşma yapma çalışması, metni özetleme çalışması, dil bilgisi (çekimli fiiller) çalışması, metinden hazırlanmıştır. Ayrıca metnin sonunda Gülten Dayıoğlu'nun kısa bir biyografisinin verilmesi ve biyografide "Romanlar, öyküler, radyo ve televizyon oyunları yazdı. Daha çok çocuk edebiyatıyla uğraştı. Çocuklar için birer hikâyelik yirmi altı küçük kitap yayınladı. Eserlerinden bazıları: Yurdumu Özledim, Neşeli Boyacı, Işın Çağı Çocukları... (Kır vd., 2019, 23)." ifadelerinin geçmesi, öğrencileri yazarın eserlerini okumaya yönlendirecektir.

Ders kitabı yazarları tarafından kitaba seçmeli temalar arasında yer alan "Kişisel Gelişim" adlı temada, Christy Brown'ın (Kıristi Bıravn) "Sol Ayağım" adlı romanından alınan bir bölüm ders kitabına "A Harfi" adlı okuma metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışması, metni noktalama işaretlerine dikkat ederek okuma çalışması, anlamları verilen kelimeleri bulmacaya yerleştirme çalışması, metni anlama, kavrama ve çözümleme çalışması, metne ilişkin soru oluşturma çalışması, yapılan araştırmalardan hareketle hazırlıklı konuşma yapma çalışması, Braille Alfabesi okuma çalışması, görsel okuma çalışması, dil bilgisi (fiiller, fiil kipleri) çalışmaları, metnin türünü bulma ve türü kavrama çalışması, izleme metninden hareketle metnin iletilerini yazma çalışması, örtülü anlamları bulma çalışması, otobiyografi yazma çalışması, gelecek derse hazırlık çalışması kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Yazar hakkında da kısa bir bilgi verilmesi yazarı tanımak adına olumlu görülmele birlikte yazarın biyografisinde de roman türüne değinilmemesi bir eksikliklerdir. Dolayısıyla bu durum, ders kitabı yazarınca ve ders kitabı incelemecileri tarafından gözden kaçmış olmakla birlikte kitap açısından da bir eksiklik olarak görülmektedir.

Ayrıca Öğretim Programı'nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan "8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır (MEB, 2018, 18)." dikkate alındığında, öğrencilerin roman türünden alınan metinleri ana işleniş metni olarak dinleme/izleme metni değil, okuma metni olarak kitapta görmeleri daha işlevsel olmuştur. Bunun yanı sıra kitaba roman türünde bir metinden alınan bir bölümün ders kitabı yazarları tarafından dinleme/izleme metni olarak da alınması roman türünün kavratılmasını sağlamakla birlikte kitabın niteliğini de artıracaktır. Kitapta roman türünü bulmaya ve kavratmaya yönelik hazırlanan etkinlik de öğrencilerin tür bilgisini görmeleri adına önemlidir. Ancak roman türüne yönelik tür bilgisi içeren et-

kinliğin “*Sol Ayağım (A Harfi)*” metninde verilmesi uygun olmakla birlikte daha önce işlenen “*Yurdumu Özledim (Ana İşsiz Kalınca)*” metninde verilmesi daha işlevsel olurdu. Roman türü ile ilgili etkinlik kitapta geçtiği şekilde aşağıda verilmiştir.

“7.Etkinlik:Aşağıda ‘A Harfi’ metninin türüyle ilgili bilgiler verilmiştir. Uygun olanları işaretleyerek metnin türünü belirleyiniz.

Yaşanılanlar nesnel bir dille anlatılmıştır.

Metinde yazarın iç dünyasına yönelik konulara değinilmiştir.

Yazar, kendisi ile birlikte ailesinden ve yakın çevresinden de söz etmiştir.

Olaylar kronolojik sıraya uygun biçimde üçüncü kişi ağızıyla anlatılmıştır.

Metnin kahramanı doğumundan itibaren yaşadıklarını anlatmıştır (Kır vd., 2019, 158).”

Kitaba farklı yazarlardan alınan diğer okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda verilen yazar biyografilerinde de roman türüne değinilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden eserlerin sıralanması, öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemlidir. Bunlardan Adnan Binyazar’ın biyografisinde geçen “*Halk kültürüne ilişkin araştırmalarda bulundu. Öğretmenliğini yazarlığı ile birleştirdi, deneme ve roman alanında eserler verdi. Eserlerinden bazıları: Atatürk Anlatıyor, Yazmak Sanatı, Aklın İç Kalesi... (Kır vd., 2019, 60).*”, Hidayet Karakuş’un biyografisinde yer alan “*Çeşitli illerde Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Şiirlerin yanı sıra roman, hikâye kitapları, çocuk kitapları ve radyo oyunları yazmıştır. Eserlerinden bazıları: Günaydın Gül Yaprağı, Annemin Mektupları, Uykusu Derin Şehir... (Kır vd., 2019, 107).*”, Jean de La Fontaine’nin (Jan dö La Fonten) biyografisinde yer alan “*Fransız şair ve yazar fabl eserleri ile tanınmıştır. Aynı zamanda piyes ve roman da yazmıştır. Şiire de ayrı bir önem vermiş, uzun ve nakaratları olan şiirler yazmıştır. Eserlerinden bazıları: La Fontaine’den Masallar, Yirmi Şiir, Çiftçi ve Oğulları... (Kır vd., 2019, 113).*”, İbrahim Zeki Burdurlu’nun biyografisinde yer alan “*Anılarını, Atatürk sevgisini, memleket gerçeklerini ve birçok konuyu kendine özgü üslubuyla dile getirmiştir. Şiir, masal, roman gibi birçok türde eser vermiştir. Eserlerinden bazıları: Toprak İnsanları, Anılardan Öyküler, Köroğlu Destanı... (Kır vd., 2019, 120).*”, Jean Giono’nun (Jan Jöno) biyografisinde yer alan “*Fransız yazar; deneme, öykü ve roman türünde çok sayıda eser vermiştir. Eserlerinden bazıları: Ağaç Diken Adam, Sevincim Eksilmesin Yeter ki, Dünyanın Şarkısı... (Kır vd., 2019, 130).*”, Üstün Dökmen’in biyografisinde yer alan “*Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümünü bitiren yazarın bilimsel kitaplarının ve makalelerinin yanı sıra şiir kitapları, romanları ve tiyatro eserleri de bulunmaktadır. Eserlerinden bazıları: İletişim Çatışmaları ve Empati, Kelebekler ve İnsanlar, Yağmurda Yangın... (Kır vd., 2019, 160).*”, Demirtaş Ceyhun’un biyografisinde yer alan “*Hikâye ve romanın yanı sıra toplumsal ve siyasal yazılar da yazmış, yazarlık ve edebî üretim süreciyle ilgili deneme türünde örnekler vermiştir. Eserlerinden bazıları: Çamasan, Bir Yeni Dev, Yağmur Sıcağı... (Kır vd., 2019, 209).*” ifadelerde roman türüne değinilmiş olması ve çok sayıda roman türünde

eserlerin verilmesi öğrencilerde bu türe karşı bir merak uyandıracak ve bu eserleri okumaya yönlendirecektir.

Kitaba alınan yazar biyografilerinin yarı sıra seçmeli bir tema olarak alınan “Okuma Kültürü” temasının sonunda yer alan Tema Değerlendirme bölümünde Dilek Yükdelen’in “Kitapla Gelen Mutluluk” adlı metin, kitaba roman türünde alınan bir metin olmasa da metnin içinde geçen “Doğan Bey’in okuma isteği bitmek tükenmek bilmez. O, bir kitap kurdudur. Bir kitaba başladığı zaman bitirmeden bırakmaz. O; kendisine en iyi dost, arkadaş olarak kitabı seçmiştir. Aynı zamanda araştırmaya meraklıdır. Kütüphanesinde roman, şiir kitaplarının yanında bilime dayalı kitaplar da yer alır (Kır vd., 2019, 100).” ile kitaba seçmeli bir tema olarak “Sanat” temasının Tema Değerlendirme bölümündeki paragraf sorusunun içinde geçen “Sanatçı için roman, şiir veya hikâye konusunda bilgiler vermek, eserini nasıl yazdığını, orada neler söylemek istediğini anlatmaya çalışmak; boş bir çaba ve okura saygısızlıktır. Böyle bir tutum yazarın kendine güveni olmadığını gösterir (Kır vd., 2019, 263).” ifadelerde romana vurgu yapılması öğrencileri örtük olarak bu türe farkındalık kazandırması adına önemli görülmektedir.

Ortaokul Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı (MEB Yayınları-2.Kitap): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına zorunlu olarak alınan “Erdemler” adlı temada, Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8.nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında “hikâye edici” metinlerden “roman” türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarları tarafından Reşat Nuri Güntekin’in “Çalikuşu” adlı romanından alınan bir bölüm “Munise” adlı okuma metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dil becerilerini kazandırmaya ilişkin derse hazırlık çalışması, metni farklı yazı karakterlerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuma yöntemi çalışması, anlamları verilen kelimelerden hareketle kelime bulma çalışması, metinde geçen deyimleri bulma ve anlamlarını yazma çalışması, metni anlama, kavrama ve çözümlenme çalışması, metne ilişkin soru oluşturma çalışması, metnin hikâye unsurlarını bulma çalışması, metinde geçen söz sanatları bulma çalışması, video izleme çalışması, metinler arası karşılaştırma yapma çalışması, metin bağlamında dil bilgisi (fiiller ve fiillere gelen çekim ekleri) çalışması, belirli bir konudan hareketle konuşma yapma çalışması, okunan metni tamamlama çalışması kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Ayrıca Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan “8.Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır (MEB, 2018, 18).” dikkate alındığında, öğrencilerin roman türünden bir metnin ana işleniş metni olarak dinleme/izleme metni değil, okuma metni olarak kitapta görmeleri daha işlevsel olmuştur.

Ayrıca “Munise” adlı metnin derste işlenmesinden önce bir önceki metinde yer alan “Reşat Nuri Güntekin’in ‘Çalığışu’ romanının konusu hakkında bir araştırma yapınız (Akgül vd., 2019, 15).” ifadesi önemli görülmektedir. Ancak bu metin roman türünden alınan bir metin olmasına rağmen tür bilgisine hiç değinilmemiş ve yazar hakkında da bilgi verilmemiştir. Dolayısıyla bu durum, ders kitabı yazarlarınca ve ders kitabı incelemecileri tarafından gözden kaçmış olmakla birlikte kitap açısından da bir eksiklik olarak görülmektedir.

Kitabın okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda yazarların biyografilerinin verilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden eslere de değinilmesi öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemli olmasına rağmen kitap genelinde böyle bir yol izlenmemiştir.

Kitaba alınan yazar biyografilerinin yanı sıra seçmeli bir tema olarak alınan “Bilim ve Teknoloji” temasında Michio Kaku’nun (Mıçio Kaku) “2100’deki Yaşamdan Bir Gün” adlı metnin derse hazırlık çalışmalarında yer alan “Jules Verne (Jül Vern)’in ‘Ay’a Yolculuk, Dünyanın Merkezine Seyahat’ kitaplarını okudunuz mu? Bilim kurgu romanları veya filmleri hakkında neler düşünüyorsunuz? (Akgül vd., 2019, 134).” hazırlık sorusunda ismi geçen eserlere ve bilim kurgu romanlarına öğrencileri yönlendirmesine adına önemlidir. Kitaba seçmeli bir tema olarak alınan “Okuma Kültürü” temasında Mehmet Kahraman’ın “Okumak Deyince” adlı metni kitaba roman türünde alınan bir metin olmasa da metnin içinde geçen “Bu yüzden iyi kitaplarda bir insan tasarımı vardır. Orada karakter iyi olabilir, kötü olabilir; başarılı da olabilir, başarısız da. Hepsinin altında kişinin kendini keşfetmesine olanak sunan çağrışımlar vardır. Şimdi Balzac (Balzak)’ın Goriot (Goryo) Baba’sı bütün parasını kızlarının mutluluğu için harcayan bir enayi midir yoksa evlat sevgisinin bir babayı ne hâle getirdiğinin bir örneği mi? Suç ve Ceza’yı okuduğunuzda Raskolnikov’un vicdan azabına şahit olmaz mıyız? Tanpınar’ın Huzur’unu okuduğumuzda aslında okuduğumuz şey nedir? Var olmaya çalışan, yeni kültürel hayatı benimseyememiş sorumlu aydın bunalımı ve toplum baskısının bir aşkı ne hâle getirdiğidir konu. Ya da Peyami Safa’nın Fatih Harbiye romanı... (Akgül vd., 2019, 165).” ifadelerde Türk ve dünya edebiyatının ünlü romanlarına vurgu yapılması öğrencileri örtük olarak bu türe farkındalık kazandırması ve bu eserlere yönlendirmesi adına önemli görülmektedir. Ayrıca bu metni anlama, kavrama ve çözümlemeyle ilgili etkinliğin “Okuduğunuz bir romanda ya da izlediğiniz bir filmde kendinize yakın gördüğünüz kahramanın özellikleri nelerdir?(Akgül vd., 2019, 166).” sorusunda romana değinilmesi ve metne ilişkin düşünceleri geliştirme yollarını bulmayla ilgili etkinlikte metinden alınan aynı bölümün tekrar edilmesi, adı geçen romanların öğrencilerin akıllarında kalması adına da önemlidir. “Okuma Kültürü” temasında Hüseyin Cahit Yalçın’ın “İlk Çocukluk” adlı dinleme/izleme metninin örtülü anlamlarla ilgili etkinliğinde geçen ve metinden alınan “Özellikle bazı dersler, roman ve gazete okumaya elverişliydi. Bu izni kötüye kullandığımız da olurdu (Akgül vd., 2019, 189).” ifadesinde romana vurgu yapılması öğrencileri örtük olarak bu türe farkındalık kazandırması adına önemli görülmektedir.

Kitaba seçmeli bir tema olarak alınan “*Zaman ve Mekân*” temasının sonunda yer alan Tema Değerlendirme Soruları bölümünde “*Son okuduğum roman beni çok etkiledi. (Akgül vd., 2019, 251).*” ifadesinin örtük olarak kullanılmış olması da roman türüne farkındalık kazandırması adına önemli görülmektedir.

Ortaokul Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı (Özgün Yayınları): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına zorunlu olarak alınan “*Erdemler*” adlı temada, Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8.nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında “*hikâye edici*” metinlerden “roman” türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarları tarafından, Christy Brown’ın (Kıristi Biravn) “*Sol Ayağım*” adlı romanından alınan bir bölüm ders kitabına serbest okuma metni olarak alınmıştır. Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan “*8.Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır (MEB, 2018, 18).*” dikkate alındığında roman türünden bir metnin okuma veya dinleme/izleme metni olarak ana işleniş metni olarak alınması, öğrencilerin bu metni etkinlikleri ile birlikte kavramaları ve metni irdelemeleri açısından daha işlevsel olacaktır. Dolayısıyla bu durum, ders kitabı yazarınca ve ders kitabı incelemecileri tarafından gözden kaçmış olmakla birlikte kitap açısından da önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Metnin sonunda Christy Brown’ın (Kıristi Biravn) biyografisinin verilmesi yazarı tanımak adına önemlidir. Ayrıca yazarın biyografisinde geçen “*1981 yılında hayatını kaybedene dek toplamda beş roman ve bir şiir kitabı yayımlamıştır (Erkal vd., 2019, 43).*” ifadesinde roman türünün örtük olarak kullanılmış olması da roman türüne farkındalık kazandırmak adına önemli bir vurgudur.

Kitabın okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda yazarların biyografilerinin verilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden eserlere de değinilmesi öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemlidir. Kitapta yazarların biyografileri verilmesine rağmen biyografilerde eserlerin türlerine hiç değinilmemesi de kitabın bir eksikliği olarak görülmektedir.

Ortaokul Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı (MEB Yayınları): Bu ders kitabı incelendiğinde, Öğretim Programı doğrultusunda Türkçe ders kitaplarına seçmeli olarak alınan “*Zaman ve Mekân*” adlı temada, Öğretim Programı’nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan; 1, 6 ve 8.nitelikler ile Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar kısmının Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımında “*hikâye edici*” metinlerden “roman” türünün 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıf seviyelerinde zorunlu olması gerektiği doğrultusunda ders kitabı yazarları tarafından Daniel Defo-

e'nun (Deniyıl Defo) "*Robinson Crusoe (Robinsın Kuruze)*" adlı romanından alınan bir bölüm ders kitabına "*İssız Ada*" adlı dinleme /izleme metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dinleme /izleme becerisi öncelikli olmak üzere dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışması, metni dinleme esnasında verilen sorulara sözlü cevap verme çalışması, metinde geçen kelimelerin anlamlarını tahmin etme, anlamlarını sözlükten bulma ve tahminlerle karşılaştırma çalışması, metni anlama, kavrama ve çözümleme çalışması, metni özetleme çalışması, metne ilişkin tahminlerde bulunma ve yazma çalışması, düşünceyi geliştirme yollarını bulma çalışması, belirli bir konudan hareketle konuşma yapma çalışması, dil bilgisi (fiillerde çatı) çalışması, gelecek derse hazırlık çalışması kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Ayrıca metnin başında Defoe'nun (Deniyıl Defo) kısa bir biyografisinin verilmesi ve biyografide "İngiliz yazar ve gazetecidir. Defoe, serüven dolu yaşamındaki deneyimlerine dayanarak birçok serüven romanı yazmıştır. Başlıca eserleri: Robinson Crusoe, Veba Yılı Günlüğü, Bir Sipahinin Anıları... (Eselioğlu vd., 2019,168)." ifadesinde roman türünün *örtük olarak kullanılmış olması da roman türüne farkındalık kazandırmak adına önemli bir vurgu olmakla birlikte yazarın biyografisinde verilen eserlere öğrencileri yönlendirecektir.*

Ders kitabı yazarları tarafından kitaba seçmeli temalar arasında yer alan "*Doğa ve Evren*" adlı temada, Abbas Sayar'ın "*Yılkı Atı*" adlı romanından alınan bir bölüm ders kitabına okuma metni olarak alınmıştır. Metin ana işleniş metni olarak alındığından metin bağlamında dil becerilerini kazandırmaya ilişkin hazırlık çalışması, metnin başlığından ve görsellerinden hareketle içeriğini tahmin etme çalışması, anlamları verilen kelimeleri bulmacaya yerleştirme ve sözlük oluşturma çalışması, metni anlama, kavrama ve çözümleme çalışması, okunan hikâyenin unsurlarını bulma çalışması, metnin türünü kavratma çalışması, metinler arası karşılaştırma yapma çalışması, metni özetleme çalışması, anlatım biçimleri çalışması, söz sanatları bulma çalışması, metnin bağlamından hareketle dilekçe yazma çalışması, belirli bir konuda konuşma yapma çalışması, dil bilgisi (anlamlarına göre cümleler) çalışması, metne ilişkin tahminde bulunma ve metni tamamlama çalışması, metne uygun başlık bulma çalışması kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Ayrıca metnin başında Abbas Sayar'ın kısa bir biyografisinin verilmesi ve biyografide "*1970'te TRT Sanat Ödülleri Yarışması'nda derece alan ilk romanı 'Yılkı Atı' ile adını duyurdu. 'Çelo' ile 1973 TDK Roman, 'Can Şenliği' ile 1975 Madaralı Roman Ödülü aldı. Başlıca eserleri: Yılkı Atı, Çelo, Can Şenliği...(Eselioğlu vd., 2019, 216).*" ifadesinde roman türünün açık bir şekilde belirtilmiş olması roman türüne farkındalık kazandırmak adına önemli bir vurgu olmakla birlikte yazarın biyografisinde verilen eserler, öğrencilerde merak uyandıracak ve onları bu eserlere yönlendirecektir.

Ayrıca Öğretim Programı'nın Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri başlığında sıralanan "*8.Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen met-*

nin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır (MEB, 2018, 18)." dikkate alındığında, öğrencilerin roman türünden bir metni kitapta önce okuma metni olarak görmeleri daha uygun olurdu. Fakat kitapta hem dinleme/izleme metni hem okuma metni olarak roman türünden metinleri görmeleri kitabın niteliğini artırmıştır. Bununla birlikte kitapta roman türünü bulmaya ve kavratmaya yönelik hazırlanan etkinlik de öğrencilerin tür bilgisini görmeleri adına önemlidir. Ancak roman türüne yönelik tür bilgisi içeren etkinliğin "Yılkı Atı" metninde verilmesi uygun olmakla birlikte daha önce işlenen "Robinson Crusoe (Robinson Kuruze)" metninde verilmesi daha işlevsel olurdu. Roman türü ile ilgili etkinlik, kitapta geçtiği şekilde aşağıda verilmiştir.

"4.Etkinlik: Okuduğunuz metin Abbas SAYAR'ın 'Yılkı Atı' adlı romanından alınmıştır.

a) Paragraftaki boşlukları türün özelliklerine göre doldurunuz.

Roman ya da yaşanması mümkün olan olayların anlatıldığı bir yazı türüdür. Romanda yer, ve olayda bütünlük vardır. Romanların en önemli özellikleri
uzunluğu, kişilerin sayılarının ve hayatı her yönüyle ele almasıdır (Eselioğlu, 2019, 221)."

Kitaba farklı yazarlardan alınan diğer okuma, serbest okuma ve dinleme/izleme metinlerinin sonunda verilen yazar biyografilerinde de roman türüne değinilmesi ve yazarların eserlerinden örnekler verilirken roman türünden eserlerin sıralanması, öğrencilerde bu eserlere karşı farkındalık oluşturmaya ve bu eserleri okumaya yönlendirmesi adına önemlidir. Bunlardan Halide Edip Adıvar'ın biyografisinde geçen "Roman, hikâye, anı ve oyun yazarıdır. Genellikle toplumun aksak yönelerini, Millî Mücadele Dönemi'ni ve kadının toplumdaki yerini eserlerine konu edinmiştir. Başlıca eserleri: Vurun Kahpeye, Sinekli Bakkal, Dağa Çıkan Kurt...(Eselioğlu vd., 2019, 60).", Muzaffer İzgü'nün biyografisinde yer alan "Öykü, roman ve oyun yazarıdır. Anadolu insanının çeşitli problemlerini 'kara mizah' tarzında ele almıştır. Başlıca eserleri: Bando Takımı, Çanak Çömlek Patladı, Konuşan Kedi...(Eselioğlu vd., 2019, 68).", Attilâ İlhan'ın biyografisinde yer alan "Şiir, roman, deneme ve oyun yazarıdır. 'Tutuklunun Günlüğü' ile 1974 TDK Şiir, 'Sırtlan Payı' ile 1975 Yunus Nadi armağanlarını kazanmıştır. Başlıca eserleri: Duvar, Sokaktaki Adam, Abbas Yolcu... (Eselioğlu vd., 2019, 156).", Yaşar Kemal'in biyografisinde yer alan "Roman, hikâye, röportaj, deneme, fıkra, derleme gibi birçok türde eserler vermiştir. 1956 Varlık Roman Armağanı başta olmak üzere pek çok dalda ödülleri vardır. Başlıca eserleri: İnce Memed, Orta Direk, Sarı Sıcak...(Eselioğlu vd., 2019, 162).", Halikarnas Balıkcısı'nın biyografisinde yer alan "Roman ve öykü yazarıdır. Asıl adı Musa Cevat Şakir Kabaağaçlı'dır.1971 Kültür Bakanlığı Devlet Kültür Armağanı'nı almıştır. Başlıca eserleri: Uluç Reis, Merhaba Akdeniz, Yaşamın Akdeniz... (Eselioğlu vd., 2019, 234)", Sait Faik Abasıyanık'ın biyografisinde yer alan "Şair, öykü ve roman yazarıdır. Hikâyelerinde sıradan insanlar, işsizler, hamallar, balıkçılar, kimsesiz çocuklar yer almıştır. Başlıca eserleri: Semaver, Mahalle Kahvesi,

Kayıp Aranıyor... (Eselioğlu vd., 2019, 252).", Nazım Hikmet Ran'ın biyografisinde yer alan "Şiir, oyun, roman ve anı yazardır. Türk dilinin zengin ses sisteminden yararlanmıştır. Başlıca eserleri: Güneşi İçenlerin Türküsü, Ferhat ile Şirin, Sesini Kaybeden Şehir... (Eselioğlu vd., 2019, 262)." ifadelerde roman türüne değinilmiş olması ve çok sayıda roman türünde eserlerin verilmesi öğrencilerde bu türe karşı bir merak uyandıracak ve bu eserleri okumaya yönlendirecektir.

Kitaba alınan yazar biyografilerinin yanı sıra zorunlu bir tema olarak alınan "Erdemler" temasının sonunda yer alan Tema Sonu Değerlendirme Çalışmaları bölümündeki çoktan seçmeli sorunun içinde geçen "Tarık Buğra, ilk piyeslerini ve 'Yalnızların Romanı'nı askerliği sırasında yazmıştır. (Eselioğlu vd., 2019, 43)." ifadesinde roman türünden bir esere vurgu yapılması öğrencilerde bu esere karşı farkındalık oluşturacaktır.

Tablo 4: Çalışmada Yararlanılan Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarına Alınan Romanlara Ait Bilgiler

Kitap Adı	Roman Adı	Yazar Adı	Tema Adı	Dil Beceri Alanı	Yazar Biyografisi	Tür Bilgisi
Türkçe 4 Koza Yay.	Öğrenme ve Maria Curie (Meri Küri)	Özge Selçuk- Reyhan Bask	Bilim ve Teknoloji	Okuma (İşleniş Metni)	Verilmemiştir.	Verilmemiştir.
Türkçe 4 MEB Yay.	Dağdaki Kaynak	Talim Apaydın	Doğa ve Evren	Okuma (İşleniş Metni)	Verilmemiştir.	Verilmemiştir.
Türkçe 5 Anıttepe Yay.	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	Birey ve Toplum	Dinleme/ İzleme (İşleniş Metni)	Verilmemiştir.	Verilmemiştir.
	Geyik Ana	Cengiz Aytmatov	Milli Kül- türümüz	Okuma (Serbest Okuma Metni)	Verilmemiştir.	Verilmemiştir.
Türkçe 6 MEB Yay.	Gümüş Kanat	Cahit Uçuk	Erdemler	Okuma (İşleniş Metni)	Verilmiştir.	Verilmemiştir.
Türkçe 6 Ekoyay Yay.	İçimdeki Müzik	Sharon M. Draper	Bilim ve Teknoloji	Dinleme/ İzleme (İşleniş Metni)	Verilmemiştir.	Verilmemiştir.
Türkçe 7 MEB Yay. (1.Kitap)	Yurdumu Özledim	Gülten Dayıoğlu	Duygular	Okuma (İşleniş Metni)	Verilmiştir.	Verilmemiştir.
	Sol Ayağım	Christy Brown'ın (Kıristi Bravn)	Kişisel Gelişim	Okuma (İşleniş Metni)	Verilmiştir.	Verilmemiştir.
Türkçe 7 MEB Yay. (2.Kitap)	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	Erdemler	Okuma (İşleniş Metni)	Verilmemiştir.	Verilmemiştir.

Türkçe 7 Özgün Yay.	Sol Ayağım	Christy Brown'ın (Kıristi Bıravn)	Erdemler	Okuma (Serbest Okuma Metni)	Verilmiştir.	Verilmemiştir.
Türkçe 8 MEB Yay.	Robinson Crusoe (Robinsın Kuruze)	Daniel Defoe (Deniyıl Defo)	Zaman ve Mekân	Dinleme/ İzleme (İşleniş Metni)	Verilmiştir.	Verilmemiştir.
	Yılkı Atı	Abbas Sayar	Doğa ve Evren	Okuma (İşleniş Metni)	Verilmiştir.	Verilmiştir.

Yukarıdaki tabloda 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarına alınan romanları bütüncül olarak görmek adına; romanların Türk romanı veya yabancı roman olup olmadığı, ders kitabında hangi temada yer aldığı, dil beceri alanlarından hangisinin kapsamında ele alındığı, işleniş veya serbest okuma metni özelliği gösterip göstermediği, yazarı hakkında bilgi verilip verilmediği, roman türü ile ilgili bilgiler bulunup bulunmadığı gibi konular gösterilmiştir.

Sonuçlar ve Öneriler

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelge'sinin zorunlu dersler bölümünde yer alan Türkçe dersinin Öğretim Programı'nda roman türüne yönelik eserlerin 4-8.sınıflar düzeyinde alınması zorunlu olduğu için araştırma kapsamına alınan tüm Türkçe ders kitaplarında roman türünden metinlerin alındığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınan Türkçe ders kitaplarına bakıldığında, bütün ders kitaplarının Öğretim Programı'nın roman türünü zorunlu tutmasından dolayı roman türünden en az bir metni dinleme/izleme, okuma veya serbest okuma metni olarak aldıkları tespit edilmiştir. Bazı ders kitaplarında ise yazarlarının tercihine göre birden fazla roman türünden metinler alındığı görülmüştür.

İncelenen dokuz Türkçe ders kitabından sadece ikisinde (MEB Yayınları 7.Sınıf-1. Kitap ve 8.Sınıf Türkçe Ders Kitabı) roman türüne ilişkin bilgi verildiği, diğerlerinde ise bu konuya değinilmediği saptanmıştır. Bu bağlamda, roman türü ile ilgili bilgilere ders kitaplarının tamamında yer verilmesi tür hakkında öğrenciler üzerinde farkındalık oluşturması bakımından son derece yararlı olacaktır. Böylece Türkçe Dersi Öğretim Programı ile ders kitapları arasında uygunluk olacaktır. Öğrencilerin Öğretim Programı doğrultusunda ilk kez karşılaştıkları sınıf düzeyi 4. sınıf olmasına rağmen bu sınıf düzeyinde okutulan özel sektör yayınında ve MEB Yayınları'nın kitabında roman türünden metinler alındığı hâlde roman türünün ne olduğu hakkında bilgi verilmemesi bir bilgi eksikliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda özellikle öğrencilerin roman türünü kısaca bilmeleri yararlı olacaktır. Zira Öğretim Programında roman türünün öğretilmesi öngörülmektedir.

Türkçe ders kitaplarına alınan roman türü metinlerin; bazı ders kitaplarında bir okuma metni olarak, bazı ders kitaplarında iki okuma metni olarak, bazı ders kitaplarında bir dinleme/izleme, bir okuma metni olarak, bazı ders kitaplarında ise bir dinleme/izleme, bir serbest okuma metni olarak alındığı, romanların ders kitaplarına dil becerileri bağlamında alınmasında çeşitlilik arz ettiği görülmektedir. Öğretim Programı'nın da bu konuda sınırlayıcılığı olmadığından ders kitabı yazarları esnek hareket etmişlerdir. Ancak ders kitaplarına roman türünden metinler alınırken dil becerilerine kapsamında alınan metinlerin işleniş önceliğine bazı ders kitaplarında dikkat edilmediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin roman türünden bir metni ders kitabında okuması, romanın ilgili bölümünün nasıl yer aldığını görmesi türü kavramaları adına daha uygun olacaktır. Dinleme/izleme veya serbest okuma metni olarak alınan roman türü metinlerin ise roman türü kapsamında alınan okuma metinlerinden sonra ders kitabına alınması tür öğretiminin daha etkili olmasını sağlayacaktır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı doğrultusunda, biyografi türünün kavratılması öngörüldüğü hâlde roman türünün alındığı metinlerin yazarları hakkında üç ders kitabının dışında diğer kitaplarda bilgi verilmediği görülmüştür. Oysaki bu yazarların biyografilerini roman türü ile beraber görmeleri ve roman yazarlarını tanımaları öğrencilerde türün pekişmesini ve kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Araştırmaya dâhil olan Türkçe ders kitaplarının yedisinde, roman türü dışındaki diğer metinlerin yazar biyografilerinde romana değinilmiş olması doğru bir yaklaşım olmuştur. Bu hususta roman türünden eserlere sadece iki ders kitabında yer verilmiştir. Ayrıca bu ders kitaplarının yedisinde roman türü dışındaki metinlerin etkinlik ve çalışmalarında dolaylı olarak ders kitabı yazarları tarafından romanla ilgili ifadeler ve bu türle ilgili kitaplara değinilmesi yararlı olmuştur.

Türkçe ders kitaplarına ana metin olarak temalarda yer alan toplam on iki romandan dördü (Bir roman iki farklı kitapta yer almıştır.) yabancı romanlardan, altısı ise Türk romanlarından (Bir roman iki farklı kitapta yer almıştır.) alınmıştır. Ders kitaplarına alınan romanlarda Türk romanı ve yabancı roman dengesine de dikkat edilmelidir. Bunun yanında günümüz çocuk edebiyatı alanında roman türünde eserler veren yazarlarımızdan sadece Cahit Uçuk ve Gülten Dayıoğlu'ndan birer roman ana işleniş metni olarak yer almıştır. Türkçe ders kitaplarına ana işleniş metni olarak günümüz çocuk edebiyatı yazarlarının romanlarından örneklerin olması öğrencilerin seviyeleri de göz önünde bulundurulduğunda önemli görülmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığının, öğretim programlarını *güncelleme gerekçelerinden biri* de millî, manevi ve evrensel değerleri öğretim programlarında ön plana çıkarmak ve değerlerimize özel vurgu yapmaktır. Millî kültürümüzün aktarılmasında önemli bir yeri olan roman türünün bundan sonraki öğretim programı güncelleme çalışmalarında sistemli bir şekilde yer alması konusunda hassasiyet gösterilmesi, bu eserlerin öğretim programları ve ders kitapları vasıtasıyla gelecek nesillere aktarılması oldukça yararlı olacaktır.

Kaynakça

- AKGÜL, Ahmet vd. (2019). **Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, MEB Yayınları, Ankara.
- AKYÜZ, Kenan (1979). **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- ATAŞÇI, Abdullah (2019). **İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, Koza Yayınları, Ankara.
- CEYLAN, Sabri vd. (2019). **Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, MEB Yayınları, Ankara.
- ÇAPRAZ BARAN, Şule vd. (2019). **Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, Anıttepe Yayınları, Ankara.
- ÇETİNKAYA EDİZER, Zeynep ve ÇELİK, Gamze (2012). "Türkçe Öğretmen Adaylarının Çocukluk Dönemlerinde Okudukları Kitaplar Hakkındaki Görüşleri", 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÇOĞEM), Ankara.
- DEMİREL, Tuncay (2019). **Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, Ekoyay Yayınları, Ankara.
- ERKAL, Hilal vd. (2019). **Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, Özgün Yayınları, Ankara.
- ESELİOĞLU, Hilal vd. (2019). **Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, MEB Yayınları, Ankara.
- GÖKÇE, Erten (2012). "İlköğretim Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları", 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÇOĞEM), Ankara.
- GÜLERYÜZ, Hasan (2006). **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- GÜREL, Zeki vd. (2007). **Çocuk Edebiyatı, Öncü Kitap**, Ankara.
- <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312239736Türkçe%20Öğretim%20Programı%202018.pdf>, "Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)", MEB, 1 Ocak 2018.
- <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/86>, "Tebliğler Dergisi", MEB, 15 Haziran 2019.
- KAFTAN AYAN, Hayriye vd. (2019). **İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, MEB Yayınları, Ankara.
- KARASAR, Niyazi (2014). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- KIR, Tolga vd. (2019). **Ortaokul 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı**, MEB Yayınları, Ankara.
- NAS, Recep (2004). **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- ORAKÇI, Adem (1997). **Atatürk Devri Türk Romanında Öğretmen ve Eğitim**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

2018 Yılı Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı İle Türkçe Ders Kitaplarında Roman...

YALÇIN, Alemdar (1992). **Sosyal ve Siyasi Değişmeler Açısından Cumhuriyet Devri Türk Romanı I**, Kilim Ofset, Ankara.

YILAR, Ömer ve Turan, Lokman (2007). **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**, Pegema Yayıncılık, Ankara.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2013). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.